

ФОРМИРОВАНИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩЕГО УЧИТЕЛЯ В ПРОЦЕССЕ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ПРАКТИКИ В ШКОЛЕ

Резюме

В статье автор рассматривает структуру проведения педагогической практики, виды деятельности студентов во время прохождения педагогической практики в общеобразовательной школе и условия, которые обеспечивают эффективность процесса профессионально-педагогической адаптации студентов к непрерывной педагогической практике в школе. Раскрывается опыт организации проведения педагогической практики студентов, накопленный кафедрой начального образования и методик естественного-математических наук Педагогического института Киевского университета имени Бориса Гринченко.

Ключевые слова: профессиональная компетентность, будущий учитель, педагогическая практика, организационно-педагогические условия, виды деятельности.

K.I. Volynets'

TEACHERS PROFESSIONAL COMPETENCE FORMING IN THE PROCESS OF TEACHING PRACTICE AT SCHOOL

Summary

The author considers the structure of the teaching practice, the activities of students during the teaching practice at the secondary school and the conditions ensuring the efficiency of the vocational and educational students' adaptation to the continuous teaching practice at school. Experience of organizing the teaching practice of students gained by the department of primary education and methodics of Natural and Mathematics Sciences of Borys Hrinchenko Kyiv University Pedagogical Institute.

Key words: professional competence, future teacher, pedagogical practice, organizational and pedagogical conditions, activities.

УДК 378

П.Р. Д'ячков

ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ З МЕТОЮ ФОРМУВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОГО СТАВЛЕННЯ ДО МАЙБУТНЬОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті розкрито досвід використання сучасних освітніх технологій з формування у майбутніх майстрів виробничого навчання відповідального ставлення до професійної діяльності в умовах освітнього середовища коледжу.

Ключові слова: відповідальне ставлення до професійної діяльності, освітні технології, інформаційні технології, робота в групах, ігрова діяльність.

Актуальність теми. У процесі підготовки майбутніх майстрів виробничого навчання до професійної діяльності розвивають та формують професійну спрямованість їх особистості, прагнення застосувати свої знання, досвід, здібності на практиці. Професійне спрямування майбутніх фахівців орієнтують на позитивне ставлення до професії, прихильність та зацікавленість нею, прагнення вдосконалювати свою підготовку, задовольняти матеріальні та духовні потреби, займатися професійною діяльністю.

Використовуючи у навчальному процесі сучасні освітні технології, вміло організовуючи навчальну роботу студентів, враховуючи можливості навчально-матеріальної бази коледжу, дидактичну мету занять та місце їх проведення, викладач формує відповідальне ставлення студентів до майбутньої професійної діяльності. Зміст навчання формує у студента високий рівень уяви на основі відчуття й сприймання дійсності, робить професійно орієнтованим і продуктивним його абстрактне мислення. Збагачення особистісного досвіду студента щодо впровадження у навчальній діяльності освітніх технологій сприяє використанню його у процесі пізнавальної діяльності та у подальшій професійній діяльності.

Аналіз досліджень та публікацій. Науковці виділяють три напрямки у дослідженні відповідальності. Перший із них висвітлює проблему виховання відповідальності на різних вікових етапах (І. Бех, Ж. Завадська, Л. Ітельсон, К. Клімова, А. Колесова, Т. Морозкіна, К. Мурай, В. Пискун, Н. Румянцева, Л. Славина, Ю. Сокольніков, Л. Татомир, Н. Тен, Л. Шевченко). Прибічники другого напрямку розглядають відповідальність як феномен міжособистісних відносин у груповій діяльності (В. Агєєв, Л. Сухінська). Дослідники третього напрямку вивчають проблему формування відповідальності за конкретним видом діяльності, зокрема за трудовою (Т. Гаєва, Л. Коршунова, К. Муздибаєв, А. Слобідський та ін.).

Незважаючи на те, що питання відповідальності особистості висвітлюється у філософській,

педагогічній та психологічній літературі, проблема формування відповідальності досі не отримала достатнього теоретико-методологічного обґрунтування.

Мета статті. Розглянути використання сучасних освітніх технологій у процесі підготовки майбутніх майстрів виробничого навчання з метою формування у них відповідального ставлення до майбутньої професійної діяльності.

Виклад основного матеріалу. Як свідчить практика, не існує ідеальної моделі навчання, однак, плануючи етапи навчання, необхідно досягати раціонального співвідношення між репродуктивною та творчою діяльністю студентів. Перед викладачем постає проблема, яким чином вибудувати процес навчання для успішного вирішення поставлених дидактичних завдань.

Кожен етап навчання, маючи певні цілі та завдання, лише в системі навчально-виховного процесу, з використанням зв'язків між різними навчальними дисциплінами забезпечує належну підготовку майбутніх майстрів виробничого навчання.

В освітньому середовищі коледжу під час підготовки майбутніх майстрів виробничого навчання значна увага приділяється сучасним освітнім технологіям, основною ознакою яких є активна взаємодія всіх учасників навчального процесу, де викладач і студент є рівноправними та рівнозначними суб'єктами навчання.

У навчальному процесі широко використовуються комп'ютерні технології, завдяки яким реалізується діяльнісний підхід до навчання. Засобами реалізації зазначеного підходу слугують комплекси програмно-апаратних засобів (комп'ютер, мультимедійний проектор та сенсорна дошка), які забезпечують можливість організації навчально-пізнавальної діяльності шляхом інтерактивного навчання.

Як зазначає Е. Лузік [3], останнім часом у навчальному процесі активно використовуються "інтерактивні мультимедіа-системи", які є програмно-методичними комплексами, що містять: тексти, звук, статичні зображення, анімаційні зображення, відеофрагменти. Вони дозволяють викладачу та студентам вести фактичний діалог (псевдодіалог, діалог, який імітується програмним засобом) з програмою за допомогою комп'ютера й мультимедійних апаратних засобів – мультимедійного проектора й сенсорної (інтерактивної) дошки.

Подання навчального матеріалу за допомогою мультимедійних засобів дозволяє:

- розвивати наочно-образне мислення;
- стимулювати мимовільну й довільну увагу на етапі вивчення нового матеріалу;
- активізувати навчально-пізнавальну діяльність;
- поєднувати розгляд теоретичних питань із практичною діяльністю;
- моделювати процеси та явища;
- у доступній формі систематизувати й класифікувати явища, що вивчаються, застосовуючи схеми, таблиці, текст тощо;
- формувати мотивацію підвищення інтересу до навчання;
- здійснювати швидке оцінювання рівня засвоєння навчального матеріалу суб'єктами навчання та групою в цілому;
- формувати відповідальне ставлення до професійної діяльності.

На заняттях із застосування знань, умінь та навичок ефективним є використання технології організації групової навчальної діяльності (робота в парах і в малих групах), особливо на початкових етапах підготовки майбутніх майстрів виробничого навчання. Так, під час вивчення теми: "Декомпресійний та газорозподільний механізми" викладач на початку заняття ставить перед студентами проблемне запитання: "Для чого необхідне регулювання декомпресійного механізму?" Після пояснення нового матеріалу дає їм 1-2 хвилини для розмірковування над можливими варіантами відповідей або рішень. Потім викладач об'єднує студентів у пари і дає можливість висловити свої ідеї одне одному. Це допомагає звикнути до чіткої організації роботи в парах, студенти вчаться досягати згоди під час вибору правильної відповіді або прийняття потрібного рішення. Після цього кожна пара дає аргументовану відповідь на поставлене запитання.

Використання прийому колективно-групового навчання "Ажурна пилка" можна розглянути на прикладі заняття з предмету "Трактори та автомобілі" на тему "Система живлення карбюраторного двигуна" (тип заняття: лабораторне).

Напередодні заняття створюються домашні групи, кожна з яких отримує домашнє завдання, яке спочатку обговорюється кожною із груп.

Домашня група 1.

Завдання. З яких вузлів складається система живлення карбюраторного двигуна?

Домашня група 2.

Завдання. Розповісти про призначення паливного бака, фільтрів грубої та тонкої очистки палива, повітроочисника.

Домашня група 3.

Завдання. Які є марки карбюраторів? У чому полягає різниця між ними?

Потім створюються нові групи, так звані експертні, у яких члени домашніх груп стають експертами із розглянутого в домашній групі питання. Умовно ці групи називаємо: група 1 – "Механіки"; група 2 – "Техніки"; група 3 – "Ремонтники". Кожна експертна група повинна по черзі вислухати усіх представників домашніх груп.

Кожен із представників "домашніх" груп може задавати запитання членам експертних груп. Наприклад, до групи "Механіки" ставлять такі питання:

- Які основні елементи входять до складу системи живлення карбюраторного двигуна?
- Яке призначення системи живлення?
- Як проходить процес подачі палива від паливного бака до карбюратора?

Для групи "Техніки":

- Яке призначення фільтрів грубої та тонкої очистки палива?
- Яка будова повітроочисника?
- Яка будова фільтра грубої очистки палива?
- У чому різниця між фільтром грубої та тонкої очистки палива?

Для групи "Ремонтники":

- Яка будова карбюратора К-126Б?
- Як працює карбюратор при середніх обертах?
- Як працює карбюратор на холостому ходу?
- Яку функцію виконує прискорювальний насос?

Після цього майбутні майстри виробничого навчання повертаються "додому" (до своєї групи), де діляться інформацією з членами "домашньої" групи про нові знання, які вони отримали від представників інших груп.

Такий вид діяльності дає можливість отримати значний обсяг інформації за короткий проміжок часу, а також заохочує допомагати один одному, розвиває вміння слухати своїх колег, аналізувати отриманий матеріал, робити спільні висновки та приймати рішення, проводити оцінювання членів груп, формує відповідальність.

Важливе значення для формування відповідального ставлення до професійної діяльності у майбутніх майстрів виробничого навчання мають активні форми навчання: ділові, рольові, організаційно-діяльнісні ігри, під час проведення яких студенти під керівництвом викладача вирішують навчальні завдання.

Використання дидактичних ігор передбачає створення ситуацій, наближених до реальних умов, забезпечує позитивну мотивацію, професійну спрямованість, формує вміння самостійно вчитися та самостійно планувати й організовувати практичну діяльність, розвиває творче мислення, спонукає до самовдосконалення, виховує відповідальне ставлення до дорученої справи.

Ігрова модель навчання покликана реалізовувати, крім основної дидактичної мети, ще й комплекс додаткових цілей:

- надання можливості самовизначення;
- розвиток творчої уяви та креативного мислення;
- розвиток навичок співпраці;
- можливість висловлювати свої думки.

Серед основних принципів ефективної організації ігрової діяльності можна назвати:

- імітаційне моделювання змісту майбутньої професійної діяльності, наближеної до конкретних реальних умов;
- проблемність змісту навчальної ділової гри і процесу її розгортання у пізнавальній діяльності студента;
- спільна діяльність учасників в умовах рольової взаємодії;
- ділове спілкування і взаємодія партнерів гри як необхідна умова розв'язання навчальних і виховних завдань та прийняття узгоджених рішень;
- двоплановість ігрової діяльності, що дає студентіві змогу відчувати себе інтелектуально та емоційно розкутим, виявити творчу ініціативу. [5, с. 9].

Учасники навчального процесу, за ігровою моделлю, перебувають в інших умовах, ніж у традиційному навчанні. Їм надається максимальна свобода інтелектуальної діяльності, яка обмежується лише визначеними правилами гри. Учасники самі обирають власну роль у грі, висуваючи припущення про ймовірний розвиток подій, створюють проблемну ситуацію, шукають шляхи її розв'язання, беручи на себе відповідальність за обране рішення.

Специфікою гри є те, що вона залишається педагогічним процесом, спрямованим на досягнення мети навчання й виховання, розвитку особистості студента й дозволяє розвивати професійно значущі якості майбутнього майстра виробничого навчання.

Як приклад рольової гри у процесі підготовки майбутніх майстрів виробничого навчання та формування у них відповідального ставлення до професійної діяльності можна розглянути "Прес-конференцію".

Темою гри може бути практично будь-який розділ навчального курсу. Бажано, щоб навчальний матеріал мав практичний вихід на професійну діяльність.

На підготовчому етапі викладач пропонує учасникам розглянути проблему, скласти план її розв'язання, написати доповідь чи статтю. Студентам пропонують поділитись на дві групи: "консультанти" і "репортери".

"Консультанти" заздалегідь готують повідомлення з певної проблеми на основі аналізу навчальної і наукової літератури.

Група "репортерів" заслуховує виступи "консультантів", готує запитання щодо змісту їх повідомлень з метою отримання якнайповнішої інформації з означеної проблеми для написання доповіді чи статті.

Сама гра проходить за наступними етапами:

- доповіді "консультантів";
- запитання "репортерів";
- складання "репортерами" розгорнутого плану-проспекту майбутніх доповідей чи статей з актуалізацією уваги на пам'ятках;
- складання "консультантами" словника термінів;
- презентація "репортерами" особистого доробку;
- презентація "консультантами" укладеного власними силами словника.

У результаті такої гри майбутній майстер виробничого навчання осмислює теоретичні основи виробничих умінь, які в нього уже мають бути сформовані, вчиться об'єктивно оцінювати правильність виконання виробничих дій іншими, їхнє вміння передбачати свої дії на основі натуральної наочності й теоретичного обґрунтування.

Використання ігрової діяльності у процесі підготовки майбутніх майстрів виробничого навчання служить прекрасним прийомом для створення позитивного мікроклімату на занятті, допомагає, де треба, зреласувати або, навпаки, активізувати навчальну діяльність студентів, стимулює пізнавальний інтерес, спонукає відповідально ставитись до процесу підготовки до заняття.

Висновки. У процесі підготовки майбутніх майстрів виробничого навчання й формування у них відповідального ставлення до професійної діяльності ефективним є використання сучасних освітніх технологій, зокрема: інтерактивних, інформаційних, групової навчальної діяльності, формування творчої особистості та ін.

В умовах освітнього середовища коледжу під час підготовки майбутніх майстрів виробничого навчання за допомогою сучасних освітніх технологій необхідно:

- акцентувати увагу студентів на особливостях професійної діяльності майстра виробничого навчання;
- орієнтувати студента на статус суб'єкта навчальної діяльності;
- використовувати у навчальному процесі інформаційні технології;
- під час проведення навчальних занять використовувати ігрову діяльність;
- здійснювати взаємозв'язок навчальної та позанавчальної діяльності;
- створювати навчальні ситуації, які б формували відповідальне ставлення до майбутньої професійної діяльності.

Література

1. Козлакова Г.О. Інформаційно-програмне забезпечення дистанційної освіти: зарубіжний і вітчизняний досвід: [монографія] / Г.О. Козлакова. – К.: ВЦ "Просвіта", 2002. – 230 с.
2. Костів Б.І. Експлуатація автомобільного транспорту: [підручник] / Б.І. Костів. – Львів: Світ, 2004. – 496 с.
3. Лузик Э.В., Булгакова Н.Б. Рекомендации по формированию учебных планов в системе многоуровневой модели образования. – К.: КМУГА, 1996. – 36 с.
4. Освітні технології: навч.-метод. посіб. / О.М. Пехота, А.З. Кіктенко, О.М. Любарська та ін; [за заг ред. О.М. Пехоти]. – К.: А.С. К., 2002. – 255 с.
5. Пометун О.І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: наук.-метод. посіб. / О.І. Пометун, Л.В. Пироженко; [за ред. О.І. Пометун]. – К.: Видавництво А.С. К., 2004. – 192 с.

П.Р. Дьячков

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ СОВРЕМЕННЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ С ЦЕЛЬЮ ФОРМИРОВАНИЯ ОТВЕТСТВЕННОГО ОТНОШЕНИЯ К БУДУЩЕЙ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Резюме

В статье раскрыт опыт использования современных образовательных технологий по формированию у будущих мастеров производственного обучения ответственного отношения к профессиональной деятельности в условиях образовательной среды колледжа.

Ключевые слова: ответственное отношение к профессиональной деятельности, образовательные технологии, информационные технологии, работа в группах, игровая деятельность.

USING MODERN EDUCATIONAL TECHNOLOGIES FOR FORMING RESPONSIBLE ATTITUDE TO FUTURE PROFESSIONAL ACTIVITY

Summary

In the article the experience of using modern educational technologies for forming future teachers of industrial studies responsible attitude to professional activity in the conditions of the college educational environment is analyzed.

Key words: responsible attitude to professional activity, educational technologies, information technologies, group work, playing activity.

УДК 378.016

Ю. М. Атаманчук

МОДЕРНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ НА ОСНОВІ ВИКОРИСТАННЯ ЄДИНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

У статті розглянуто побудову єдиного інформаційного освітнього середовища навчального закладу, вимоги до нього, організацію навчально-виховного процесу на його основі, а також усіх його складових частин, які є у навчальному закладі.

Ключові слова: інформаційно-телекомунікаційні технології, єдине освітнє середовище, модернізація освіти, інформаційна компетентність, інформатизація освіти.

Постановка проблеми. Основним аспектом економічного зростання будь-якої країни і визначення її ролі у світовій спільноті нині є інтелектуально-освітній потенціал. Тому одним із пріоритетних напрямів державної соціально-економічної політики є сучасна ефективна система освіти, яка здатна задовольнити соціальне замовлення суспільства на надання якісних освітніх послуг, що відповідають потребам інформаційного суспільства. Для забезпечення якісної освіти треба готувати вчителів нової формції, здатного ефективно працювати в інформаційному суспільстві, що постійно змінюється і вдосконалюється.

Становлення і розвиток інформаційного суспільства є характерною рисою XXI століття. Саме в інформаційному суспільстві набувають активного розвитку інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ), створюються умови для ефективного використання знань у вирішенні різноманітних завдань, які постають перед суспільством. Характерними рисами інформаційного суспільства є:

- формування єдиного інформаційно-комунікаційного простору країни (ЄІКП) як частини світового інформаційного простору;
- становлення і домінування у різних сферах діяльності інформаційно-комунікаційних технологій;
- створення і розвиток ринку інформації та знань;
- підвищення рівня освіти.

Світовий процес переходу від індустріального до інформаційного суспільства, а також сучасні соціально-економічні процеси потребують суттєвих змін у багатьох сферах діяльності держави, особливо в освіті. Інформатизація освіти, як складова частина цього процесу, є системою методів, процесів і програмно-технічних засобів, інтегрованих з метою накопичення, оброблення, зберігання, розповсюдження та використання інформації в інтересах її споживачів. Можна виокремити такі цілі інформатизації суспільства:

- підвищення якості освіти через запровадження та використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у навчальний процес;
- забезпечення доступу до знань та даних для кожного члена суспільства;
- розвиток інтелектуальних і творчих здібностей на базі індивідуалізації освіти;
- забезпечення випереджувального навчання фахівців.

Застосування комп'ютерних технологій у навчанні є необхідною умовою досягнення цілей інформатизації освіти. Пріоритетом для розвитку системи освіти нині є впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, котрі забезпечують доступ до мережі високоякісних баз даних, розширюють можливості студентів щодо сприйняття складної інформації. Впровадження інформаційно-комунікаційних технологій здійснюється шляхом створення індивідуальних модульних навчальних програм різних рівнів складності залежно від конкретних потреб, використання можливостей Internet, упровадження гнучких технологій дистанційної освіти, видання електронних підручників тощо. Держава всебічно підтримує використання комп'ютерних технологій у системі оцінки знань, дистанційної освіти, сприяє забезпеченню навчальних закладів комп'ютерами, побудові міжвузівських інформаційно-освітніх мереж тощо.

Єдине інформаційне освітнє середовище (ЄІОС) поєднує широкий вибір навчального програмного